

tatis: alias posset homo de illo gloriari, utpote habito ex efficacia sua, et non gratiæ Dei. Sequela probatur, quia nisi voluntas hominis cooperetur, gratia Dei non erit efficax, ergo a voluntate est efficacia gratiæ. Respondetur concedendo primam consequentiam quoad priorem partem et negando illam quoad posteriorem: quia liberum arbitrium non comparatur, ad excitantem gratiam, de qua est sermo, ut causa ejus, neque illi aliquid confert, ut propterea dici possit eam reddere efficacem. Unde ad probationem negatur etiam consequentia: nam solum probat, liberum arbitrium esse concausam cum hujusmodi gratia ad consensum præstandum, quod longe diversum est.

8. *Quoddam notabile adhibetur.* — Ut autem res ipsa melius intelligatur, advertendum est, efficaciam gratiæ interdum sumi pro actuali efficientia ejus: nam omnis causa denominatur actu efficiens, seu efficax ab actuali efficientia sua, quæ non est aliud quam actio ejus. Aliquando vero sumi pro virtute, quam talis gratia habet ad movendum liberum arbitrium et efficiendum, ut efficiat, juxta illud: *Faciám ut faciatis*, et illud: *Ipsé est, qui operatur in nobis velle*, quia per hanc gratiam facit Deus, ut velimus, ut Augustinus exponit. Efficacia ergo priori modo sumpta pendet sine dubio a libero arbitrio, quia unica est actio quæ per se oritur ex libero arbitrio et gratia: et hoc modo dici potest liberum arbitrium elicere actionem gratiæ concomitanter, id est, coefficiendo unam actionem cum illa. Non tamen dicitur dare gratiæ efficientiam suam, quia illa actio prout efficitur a gratia, non est ex causalitate liberi arbitrii, quamvis in re actio illa non sit sine causalitate liberi arbitrii.

9. Loquendo autem posteriori modo (in quo nos loquimur, cum Augustino) de gratia præveniente efficaci, sic nullo modo habet gratia a libero arbitrio suam efficacitatem, sed potius ipsa gratia elevat liberum arbitrium, et dat illi virtutem agendi, quam virtutem ex se et ex perfectione sua habet talis gratia. Quia vero talis gratia quatenus efficax, non solum dicit virtutem agendi, sed ita agendi, ut infallibiliter habeat conjunctam actionem, hoc non habet illa gratia ex sola virtute physica et sibi connaturali, sed habet ex modo quo datur a Deo ex tali proposito et præscientia conditionata, quia jam præviderat, illam gratiam habituram effectum, si cum talibus circumstantiis daretur. Et ideo etiam quoad hoc habet efficaciam ab ipso Deo, quamvis non sine respectu ad liberum arbitrium, et ita etiam facile patet con-

cordia, nam ista gratia quantumvis efficax, quatenus præveniens est, non habet repugnantiam physicam cum dissensu liberi arbitrii, quæ intrinsece ex ipsis entitatibus seu rebus oriatur, quæ sola posset libertatem lædere, sed habet illam ex præsuppositione effectus futuri in præscientia Dei, quæ libertati non repugnat, ut sæpe declaratum est.

10. Hinc facile intelligitur, prædestinationem non minuere libertatem, etiam quoad perseverantiam in bonis actibus sine admixtione peccati mortalis. Probatur eodem modo, quia etiam hic effectus solum fit per gratiam efficacem multiplicatam. Sicut enim Deus movet ad primum actum, ita etiam movet ad secundum et alios consequenter: sicut ergo in singulis gratia operatur efficaciter et libere, ita etiam in collectione, seu continuatione illorum: neque in hoc invenio difficultatem novam.

11. *Dubium.* — Solum posset quis dubitare, an concedendum sit, omnem prædestinatum pro aliquo tempore esse confirmatum in gratia. Nam ex dictis videtur hoc sequi, quia omnis prædestinatus pro aliquo tempore recipit perseverantiæ donum, quod illi datur, ut infallibiliter non cadat a gratia: nihil autem aliud esse videtur confirmatio in gratia. Nihilominus auctores communiter non ita loquuntur et conantur discrimen ponere inter donum perseverantiæ et confirmationem in gratia: Et quidam aiunt, confirmationem addere revelationem, per quam homo fit certus se esse perseveraturum. Sed valde incertum hoc est, unde enim constat non solum apostolos, quos credimus in gratia fuisse confirmatos, verum etiam quoscumque alios habuisse hanc revelationem? vel quid confert talis revelatio ad operationem gratiæ, ut ad confirmationem pertineat? Alii dicunt, confirmatis negatum esse concursum ad peccandum: et ideo non solum non esse peccaturos, sed etiam non posse peccare; quod ad donum perseverantiæ, vel in omnibus prædestinatis necessarium non est. Et quidem facile credi potest, post Christum Dominum, in Beatissima Virgine ita factum esse, propter eximiam dignitatem ejus, cui tota illa perfectio quodammodo debebatur, et erat quasi connaturalis. De aliis autem confirmatis nullum est sufficiens fundamentum ad id asserendum et alioqui nec necessarium est, nec connaturale.

12. Dicere ergo possumus, donum perseverantiæ ex se conferri per ordinaria auxilia et dona gratiæ, hoc solum præstante et providente DEO, ut illa dentur congruis temporibus et in

eo numero, seu multitudine auxiliorum, quæ ad talem effectum sufficiant. Confirmationem vero in gratia addere propria et peculiaria dona et auxilia, per quæ Deus prævenit hominem in singulis actibus et præsertim in occasionibus peccandi, voluntatemque ejus moraliter efficacissime movet, non solum secundum præscientiam, sed etiam secundum virtutem auxiliorum, quæ licet non determinet volun-

tatem, ita ut etiam physice non possit resistere, moraliter tamen efficacissime illam inducit. Quæ efficacia simul cum alia congruitate ex præscientia, confirmationem præbet. Sic ergo confirmatio in gratia aliquid addit ultra commune perseverantiæ donum, ratione cujus non necessario sequitur ex prædestinatione, licet ad illam possit deservire, salva etiam libertate.

FINIS LIBRI TERTII.

INDEX CAPITUM LIBRI QUARTI

DE PRÆDESTINATIONE.

CAP. I. *Velitne Deus omnes salvare.*CAP. II. *Voluntas salvandi omnes qualis sit.*CAP. III. *Denturne omnibus adultis media sufficientia.*CAP. IV. *An infantibus omnibus provideatur.*

LIBER QUARTUS.

DE

SUPERNATURALI PROVIDENTIA DEI

CIRCA ÆTERNAM SALUTEM REPROBORUM SEU NON ELECTORUM.

Hæc est secunda hujus operis pars, in qua de reprobatione dicere aggredimur: quia vero ultimus effectus seu terminus reprobationis est perpetua beatitudinis carentia, ideo ad intelligendum quo modo reprobi a consecutione beatitudinis deflectant necessarium est prius intelligere, quomodo in illam beatitudinem dirigantur, seu ordinentur per divinam providentiam, quod in hoc libro tractandum est. Et quoniam providentia supponit aliquam intentionem, seu voluntatem finis sibi proportionati, ideo dicemus prius de æterna volun-

tate, quam Deus habuit de ultima salute omnium illorum, quos ad gloriam efficaciter non elegit: deinde de mediis, quæ ad illum finem eis præparavit.

CAPUT I.

QUAM CERTUM SIT, VOLUISSE DEUM SALVARE OMNES HOMINES, ETIAM NON PRÆDESTINATOS.

1. *Gregorius simpliciter partem negativam amplexatus est.* — Hæc quæstio fundata est in

loco Pauli 1, ad Timoth. 2: *Deus vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire.* Ubi videtur quæstionem definire et partem affirmantem tanquam de fide certam docere. Nihilominus Gregorius, in 1, d. 46, circa finem, simpliciter negat voluisse Deum salvare, quos de facto non salvat: quia quod Deus vult, sit; præcipue quando ab ipsomet Deo principaliter faciendum est. Favetque huic sententiæ Augustinus qui interdum solet testimonium illud Pauli coarctare ad solos prædestinatos, explicando illud, vel per distributionem accommodam, id est, ut intelligatur de omnibus, qui salvantur, quia nullus salvatur, nisi quem Deus salvare vult: vel ut distributio tantum sit pro generibus singulorum, quia ex omni genere seu statu hominum vult Deus aliquos salvos fieri, ut in Enchirid., cap. 103, exponit.

2. *Conclusio.* — Testimonio Pauli corroboratur. — Sed nihilominus dicendum simpliciter est, Deum ab æterno voluisse salvare omnes homines, quos creare decrevit: idemque de angelis sentiendum est. Probat ex dicto testimonio: nam si contextus Pauli sincere spectetur, constat universe loqui de omnibus hominibus. Obsecrat enim prius, orari pro omnibus hominibus et subdit: *Hoc enim bonum est, et acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri.* Sed constat mentem Pauli esse, ut pro omnibus hominibus simpliciter, sine ulla limitatione oremus: ergo eum eadem universalitate loquitur de omnibus hominibus, quando pro ratione subjungit, quod Deus vult omnes salvos fieri. Quod magis confirmat et declarat sequentibus verbis, dicens: *Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit in redemptionem semetipsum pro omnibus nobis.* In quo ultimo verbo certissimum est, loqui de omnibus simpliciter: est enim de fide Deum esse redemptorem omnium hominum: ergo eodem modo loquitur de omnibus in prioribus verbis. Patet consequentia, tum quia contextus et uniformitas verborum, et efficacia discursus ita postulat, tum etiam ex ratione, quæ in verbis ipsis insinuat. Ita enim vult Deus omnes homines salvos fieri, sicut voluit omnes redimere, cum redemptio non sit, nisi propter salutem hominum: voluntas autem redimendi omnes homines non limitatur ad omnes prædestinatos, nec limitari potest aliquo ex dictis modis, ergo nec voluntas salvandi omnes homines ita limitanda est.

3. *Expositio Augustini.* — Sed contra expo-

sitionem opponitur. — Scio, eundem Augustinum, libro de Corrept. et Grat., cap. 15, licet intelligat eam distributionem simpliciter de omnibus hominibus, explicare nihilominus per quamdam metaphoram, quod Deus velit omnes homines salvare, non quia ipse talem voluntatem habeat, sed quia facit nos velle et desiderare, ut omnes salventur, nam hic modus loquendi usitatus est in Scriptura. Sed huic expositioni obstat primo regula ejusdem Augustini, metaphoricam locutionem, etiam alibi usitatam, non esse facile alteri loco accommodandam, nisi necessitas litteræ id postulet, sed retinendam esse proprietatem et simplicitatem verborum, quoad fieri possit, quia alias nihil certum ex Scripturæ verbis habemus. At hic nulla est necessitas recurrendi ad metaphoram, ut patebit. Quin etiam addo, illam metaphoram non esse consentaneam contextui, quia Paulus dicit, orandum esse pro omnibus, quia Deus vult omnes salvos fieri: ergo inducit nos Paulus ad desiderandum omnium salutem ex eo, quod Deus vult illam: ergo tribuit DEO hanc voluntatem, non quia in nobis illam faciat (alioquin jam supponeret, quod persuadere conatur) sed quia illam in se habet.

4. Secundo, quia si Deus facit nos velle et desiderare omnium hominum salutem, ideo profecto est, quia hoc est consentaneum voluntati ejus: ergo hic effectus Dei, scilicet quod faciat nos velle omnium salutem, supponit in ipso similem voluntatem. Tertio, quia Paulus etiam ostendit hanc ipsam voluntatem Dei ex eo, quod unus est omnium Deus, qui unum mediatorem et redemptorem omnibus dedit: loquitur ergo de voluntate ipsius Dei. Accedit tandem, quod metaphora, vel proprietas verborum unius loci ex consonantia aliorum locorum, quoad fieri possit, sumenda est: at in aliis locis non insinuat talis metaphora in simili locutione, sed verborum proprietates, ut ex dicendis constabit.

5. *Verus sensus verborum D. Pauli.* — Verus ergo sensus Pauli est, quem verba simpliciter, ac proprie intellecta præseferunt, Deum quantum in se est, velle, ac cupere omnium salutem, ita ut ex parte sua nemini neget providentiam necessariam, nec relinquat viam salutis simpliciter ac per se impossibilem. Atque hunc sensum secuti sunt eo in loco Chrysostomus, Oecumenius, Theophylactus et alii Græci, Ambrosius, Hieronymus et alii Latini ibidem, Prosper, lib. 2, de Vocatione Gentium, cap. 19 et 25, alias 7 et 8, Athanasius,

lib. 3, de Assumptione hominis. Item Chrysostomus, Hom. 1, in Epistol. ad Ephes., maxime vero Damascenus, lib. 2, de Fide orthodoxa, cap. 29, D. Thomas, 1 part., quæst. 19, art. 6 et 3, contra Gentes, cap. 159. Estque jam communiter recepta sententia. Eamque tandem secutus est Augustinus, libro de Spiritu et littera, cap. 33. Ubi interrogat, si voluntas credendi donum Dei est, cur non detur omnibus hominibus, cum Deus velit omnes homines salvos fieri, et respondet: *Vult quidem Deus omnes homines salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire: non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentes justissime judicentur, quod cum sit, infideles contra voluntatem Dei faciunt, cum ejus Evangelio non credunt, etc.* Et in libro ad articulos sibi falso impositos, secundus erat, quod Deus nolit omnes salvare: cui respondet: *Sincerissime credendum est, atque profitendum, Deum velle ut omnes homines salvi fiant, siquidem Apostolus, cujus ista est sententia, sollicitè præcipit, quod in omnibus Ecclesiis fidelissime custoditur, ut Deo pro omnibus hominibus supplicetur, etc.* Quæ verba habentur apud Prosperum ad objectiones Vincentianas, responsione secunda.

6. Atque hanc veritatem confirmant alia testimonia Scripturarum, in quibus Deus confitetur, se nolle mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Ezechiel, 18 et 33. Item in quibus dicit se stare ad ostium et pulsare, Apocalyp. 3, et illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum, Joan. 1, et similia, quæ plane ostendunt hanc divinam voluntatem. Quam etiam colligunt interpretes, et ex illo Osee 13: *Perditio tua ex te, tantum ex me auxilium tuum.* Perinde enim est, ac si dixisset, Auxiliari tibi volui, adducere te ad salutem volui, ideoque perditio tua originem ex te habuit, non ex me. Quod certe verum non esset, si Deus ex se non vellet salvare, etiam illos, qui pereunt. Quocirca, licet non sit omnino certum, verba illa Pauli hunc solum sensum admittere, quod scilicet Deus velit aliquo modo sibi proprio salutem omnium hominum sine exceptione, vel limitatione ad prædestinatos: quia expositiones ab Augustino datæ, ejus auctoritate fiunt aliquo modo probabiles. Hoc tamen intelligendum puto, dummodo alter sensus tanquam verus et maxime literalis non excludatur, hoc enim efficaciter probant omnia quæ adduximus.

7. *Ratione explanatur.* — Unde etiam constat, conclusionem positam tanquam certam,

et extra omnem opinionem accipiendam esse, quia est satis in Scriptura expressa, et communi Sanctorum Patrum consensu recepta. Ratione autem declaratur, quia Deus universam humanam naturam (idemque est de angelica) creavit propter supernaturalem finem, ergo voluit, ut quantum in ipso esset, omnes homines illum finem consequerentur. Probatur consequentia, quia aliter se habuit divina voluntas erga humanam naturam, quam si in puris naturalibus, et propter solam naturalem beatitudinem illam condere voluisset: in nullo autem alio potest esse discrimen, nisi quia nunc præter voluntatem dandi homini, vel angelo talem naturam, habuit etiam voluntatem dandi eis talem beatitudinem, quantum in ipso esset, a quo fine nullum individuum ex parte sua exceptit, vel exclusit, ut statim declarabitur.

8. *Insurgit difficultas.* — Prior opinio. — Quæri enim hic potest, an habuerit Deus hanc voluntatem salvandi omnes homines ante prævisum lapsum Adæ, vel etiam post illum. Quidam enim solum priori modo aiunt voluisse salvare omnes homines, secundum primam naturæ humanæ institutionem, in qua recepit Adam pro omnibus hominibus justitiam, per quam salvari possent: non tamen habuisse Deum similem generalem voluntatem circa omnes homines, postquam illos lapsos in Adam prænovit, quia non omnibus offert sufficientiam media, quibus salventur, ut in multis infantibus videtur manifestum, et de aliquibus adultis infidelibus videtur verisimile. Atque hunc dicendi modum insinuat Driedo, de Captivitate et Redemptione generis humani, tract. 1, cap. 4, ad 2.

9. *Difficultatis decisio.* — Nihilominus certum existimo, in utroque signo, et circa homines in utroque statu habuisse Deum hanc voluntatem. Nam de priori id convincit ratio facta de ordinatione totius naturæ in illum finem. Et declaratur etiam ab effectu, quia Deus condidit totam humanam naturam in Adamo, illique in capiti dedit justitiam pro tota posteritate, nullo individuo excepto: illa autem justitia cum auxiliis sibi debitis erat principium sufficiens ad beatitudinem supernaturalem consequendam; ergo signum est, datam esse ex voluntate salvandi omnes. Confirmatur, quia si aliquis fuisset exclusus ab illa voluntate, pariter exclusus esset a participatione originalis justitiæ, etiamsi Adam in illa permansisset: ergo ille tunc non contraheret peccatum originale in Adamo, nec carentia originalis jus-

titiae haberet in eo rationem privationis, sed mere negationis: at hoc non potest de aliquo homine affirmari trahente originem ex Adamo: ergo nullus potest etiam excludi ab illa generali voluntate salvandi homines. Atque hæc ratio cum proportione applicata, probat de angelis malis, nam si Deus non habuisset erga illos hanc voluntatem, non ordinasset illos in supernaturalem beatitudinem: ergo nec fuisset in illis culpa, non tendere in illam per debita media, quod dici non potest.

10 De posteriori autem signo, seu statu hominum in natura lapsa, id convincit locus Pauli 1, ad Timot. 2. Nam ibi clare loquitur de omnibus jam lapsis, nam pro illis omnibus, prout nunc sunt, orari præcipit, et pro illis, pro quibus Christus se in redemptorem obtulit. Et de hac voluntate maxime loquuntur Patres supra citati, ita exponentes verba Pauli. Idemque sumitur ex D. Dionysio, cap. 2, de Divin. nomin. et 9, de Cœlesti hierarch., Irenæo, lib. 4, contra hæreses, cap. 71, ubi affert alia loca Scripturæ, et Scholiastes ibi congerit alia loca Patrum, et plura referam in sequentibus. Tandem probatur a posteriori ex universali redemptione Christi Domini, nam Deus post prævisum originale peccatum ordinavit Christum in redemptionem omnium hominum, hæc autem ordinatio, seu hoc universale medium fuit effectus illius universalis voluntatis, qua voluit Deus, quod in ipso est, salutem omnium hominum: ergo hanc voluntatem habuit etiam post prævisum originale peccatum. Patet consequentia: voluntas Dei, quatenus antecessit præscientiam absolutum originalis peccati, ex se non petebat omnium redemptionem, et illa priori voluntate stante poterat Deus non mittere universalem redemptorem: ergo habuit novam voluntatem nostro modo intelligendi, liberandi omnes homines a lapsu, et ad eum finem dandi universalem redemptorem. Quomodo autem hæc voluntas in omnibus locum habeat, ex sequentibus constabit.

CAPUT II.

QUALIS SIT IN DEO HÆC VOLUNTAS SALVANDI OMNES HOMINES, ET QUOD PROPRIUM OBJECTUM HABEAT.

1. Certum est, voluntatem illam non fuisse per absolutum, et efficax decretum divinæ voluntatis, quæ ab aliquibus voluntas simpliciter beneplaciti, ab aliis voluntas consequens dici-

tur. Quia id, quod Deus sic vult, infallibiliter impletur. Nam de hac voluntate scriptum est. *Dominum quæcumque voluit, fecit*, et illud: *Voluntati ejus, quis resistet?* at constat, hanc voluntatem non impleri in omnibus hominibus: ergo non potest esse ita absoluta, seu prædefinitiva voluntas.

2. *Quædam opinio.*—Hinc vero intulerunt aliqui, voluntatem illam non esse per proprium, et formalem actum volendi, qui in Deo sit, quia Deus non habet actum voluntatis imperfectum, qui velleitas dicitur, perfectus autem et absolutus non est, ut diximus: ergo non est proprie actus volendi. Dicunt ergo esse voluntatem signi, quæ tantum est metaphorica, seu interpretativa. Quia scilicet ita se gerit Deus cum omnibus hominibus, ac si illum actum voluntatis haberet. Ita sentit Cajetanus ad Timoth. 2, et Marsilius 1, d. 45. Alii vero aiunt Deum non habere talem actum formalem, et proprium voluntatis, qui ad felicitatem omnium hominum in se ipsa terminetur, propter rationem factam quod Deus non habet talem voluntatem, quæ consequatur effectum illum: voluntas autem, quæ potest frustrari effectum, imperfecta est, et in Deum non cadit. Addunt vero nihilominus, habere Deum voluntatem dandi media sufficientia, quæ propria est, et formalis in Deo, et ab illa denominari Deum volentem salutem omnium. Ita sentiunt multi scholastici in 1, distinct. 45 et 46. Ratio vero est, quia illa voluntas habet effectum, et ita in suo genere est perfecta, et ideo habet locum in Deo, estque virtualis voluntas finis, saltem in mediis et causis universalibus, ut sunt justitia originalis, Christi redemptio, Sacramenta, verbum Dei, generalia auxilia, etc. Et ideo merito potest ratione hujus voluntatis dici Deus, velle salutem omnium.

3. *Prima assertio.*—Dico vero primo, habere Deum in se proprium et formalem actum seu affectum voluntatis, quo vult et cupit omnium hominum salutem. Probatur primo argumento sumpto ex verbis Pauli citatis, adjuncta generali regula Scripturæ, verba ejus esse cum proprietate intelligenda, ubi materia, vel circumstantia litteræ non cogunt ad metaphoram. Quod præsertim locum habet, quando Scriptura sæpe ita loquitur, et nullibi explicat metaphoram, ut etiam hic invenitur, ut jam ostensum est, et patebit amplius ex sequentibus. Deinde, ita sentiunt Patres supra relati, maxime Chrysostomus, hom. 7, in 1, ad Timothæum, et hom. 1, in ad Ephes. et Damascenus, lib. 2, de Fide, cap. 29 et 30.

Tandem declaratur ratione, quia voluntas, quæ appellatur metaphorica semper supponit aliquam propriam: ergo etiamsi in præsentem admittamus metaphoricam voluntatem circa salutem reprobatorum, non est propria neganda.

4. *Probatur ratione.*—Explico antecedens: dicitur enim voluntas metaphorica voluntas signi, id est, signum aliquod externum, quo indicatur aliquid, quod Deus vult: hoc autem signum semper supponit in Deo aliquem affectum. Ut, verbi gratia, præceptum Dei dicitur voluntas signi Dei, quia significat, velle Deum id, quod præcipit: quod necesse est, verum esse secundum aliquam propriam voluntatem, alioqui non esset verum signum. Illa autem voluntas non semper est efficax circa opus ipsum, quod præcipitur, sed est vel complacentia in bonitate talis operis, vel voluntas obligandi ad illud faciendum. Et hoc semper reperitur in omnibus signis divinæ voluntatis. Ita ergo hic, si circa salutem reprobatorum est aliqua voluntas signi, seu aliquod signum voluntatis divinæ, cum necesse sit illud esse verum signum, in Deo indicat aliquam veram voluntatem, a qua procedunt illa signa, quæ nobis indicant, Deum, quantum in se est, velle salutem talium hominum.

5. *Secunda assertio.*—Dico secundo. Hæc voluntas Dei non solum est de mediis, seu effectibus gratiæ, qui revera futuri sunt circa hos homines, sed etiam de ipsa æterna beatitudine, etiamsi illam consecuturi non sint: imo nostro modo intelligendi circa illam prius versatur, deinde circa alia. Hæc sententia his assertionibus exposita, est (ut opinor) D. Thomæ, 1 part., quæst. 19, art. 6, ad 1, Durandi 1, distinctione 47, quæst. 1. Probatur autem hæc secunda propositio, quia Deus confert his hominibus dona gratiæ, quæcumque illa sint, propter hunc finem, ut per illa consequantur vitam æternam, si velint, vel quantum est, ex parte ipsius Dei: ergo necesse est, ut supponatur in DEO intentio aliqua illius finis: intentio autem est vera voluntas, quæ circa finem ipsum versatur: ergo primum antecedens per se notum est, et frequenter habetur in Scriptura. Consequentia autem patet, tum quia operatio propter finem, dicit relationem ad finem, quæ dicit originem ex intentione finis. Tum etiam, quia Deus dat eisdem hominibus principia et concursus, quibus condemnari possunt, imo de facto dum male eis utuntur, damnantur, et tamen non dat propter illum finem, quia illum non intendit: ergo, ut Deus det aliquid propter finem, non satis est

velle illud objectum, quod potest ducere hominem in illum terminum, sed necesse est, Deum talem finem intendere, ad quem aliud objectum referatur.

6. *Effugium præcluditur.*—Nec satis est dicere, ipsa media gratiæ natura sua tendere in illum finem, ut Deus illa conferendo, dicatur ea donare propter illum finem. Primo quidem, quia hic modus operandi propter finem non est agentis a proposito, et ideo non est tribuendus Deo. Deinde, quia multa sunt media, quæ non natura sua, sed voluntate Dei in illum finem referuntur, ut, verbi gratia, Passio Christi, institutio Sacramenti, et similia, quæ si Deus voluisset, potuissent ad salutem tantum prædestinatorum ordinari. Denique quia, ut in superioribus tetigi, etiam ipsam fidem et charitatem potuisset Deus dare hominibus, ut recte operentur in hac vita, sine voluntate dandi gloriam et sine ordinatione ad illum finem ex parte Dei: necessaria est ergo ex parte Dei illa specialis intentio. Quæ in hoc ipso includitur, quod Deus voluit ordinare naturam humanam in omnibus suis individuis ad supernaturalem beatitudinem consequendam, neque ab ea intentione destitit propter peccatum primi hominis superveniens.

7. *Aliqua notatu digna sentiuntur.*—Ut autem hic actus melius intelligatur et aliarum opinionum fundamenta solvantur, nonnulla dubitanda sunt. Primum est, an hic actus sit liber, vel necessarius in Deo. Aliqui enim theologi indicant esse actum necessarium, nam ex eo solum putant ponendum esse in Deo, quod beatitudo hominis cujusque apprehensa non solum ut possibilis, sed etiam ut futura, non potest displicere Deo, cum bona sit, nec etiam potest divina voluntas mere negative se habere, et quasi suspensa manere circa tale objectum, ut supponunt: ergo necessarium omnino est, ut Deus velit tale objectum. Hic autem actus non potest esse, nisi simplex complacentia, cum non sit actus efficax: ergo est actus necessarius, cum Deus necessario habeat cognitionem seu representationem talis objecti. Sequitur etiam hæc opinio ex alio principio, quod Deus non potest habere actum liberum circa objectum creatum, nisi ex vi talis actus immediate resultat aliqua mutatio in tali objecto; ex hoc autem actu nulla resultat mutatio in objecto, non est ergo actus liber.

8. Ego vero censeo, talum actum esse liberum DEO. Hæc sententia est (ut opinor) theologorum et Patrum, quos capite præcedenti retuli. Non enim colligunt hanc voluntatem in